

ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНИЙ ТА ЖАНРОВИЙ КОНТЕНТ ЖУРНАЛУ “ПІЗНАЙКО ВІД 6”

У статті розглянуто тематичні пріоритети українського дитячого періодичного видання, визначено його структурно-тематичні особливості, а також жанрову специфіку.

Ключові слова: дитяче видання, проблемно-тематичний контент, жанри дитячої періодики, ЗМІ.

Історія дитячого журналу, книги, журнальної та книжної ілюстрації нараховує близько трьох століть. За цей час пройдено шлях від дешевих книжкових видань народних казок, букварів до розкішних журналів та книжок, створених спеціально для дітей. Дитяча та юнацька журналістика сьогодні – самостійна ланка загальної системи засобів масової інформації. На жаль, сьогодні дитячим виданням доводиться постійно витримувати двобій з телебаченням, комп'ютером і новітніми інформаційними технологіями.

Мета статті – провести структурно-функціональний аналіз тематичних і жанрових пріоритетів пізнавально-розважального журналу “Пізнайко від 6”, виявити основні засоби, якими користується журнал для завоювання уваги сучасної дитини.

Питання типології друкованих дитячих видань були в центрі уваги багатьох науковців. Так, С. Антонова аналізує дефініції поняття “дитяча література”, “література для дітей”, окреслює види видань для дітей, в основі класифікації яких лежать матеріальна конструкція, цільове призначення, характер інформації [10]. Е. Огар досліджувала етапи підготовки дитячої літератури від появи концепції видання до його відправлення у видавництво, а також вивчала читацьку аудиторію, типологію творів дитячої літератури, вказала на основні частини роботи редактора над виданням [6]. Т. Давидченко окреслила жанрово-тематичний аспект дитячої літератури та структурно-функціональні особливості преси для дітей періоду незалежності України; здійснила теоретико-типологічний аналіз преси для дітей, створила класифікаційну схему цього аналізу, визначивши місце кожного типу газети та журналу для дітей у системі класифікаційної схеми мас-медіа [2, с. 3]. Власну типологічну класифікацію дитячих українських журналів пропонує й І. Круть [5]. О. Орлик [8] здійснила аналіз періодичних дитячих видань, що виходили в Україні протягом 2008–2011 рр. Дослідниця визначила основні типологічні характеристики 77 журналів. О. Юферева [11] звертає увагу на лакуни у сфері дитячої періодики, зокрема наголошує на відсутності такого типу видань, як геожурнал для дітей; проводить паралелі із трепел-журналістикою “для

дорослих”. Особливості дизайну загалом та ілюстративного контенту зокрема розглядали такі дослідники, як Н. Кіт [4], І. Ворона [1], Т. Давидченко [2], В. Олійник [7] та ін.

Журнал “Пізнайко” теж неодноразово був предметом дослідження журналістикознавців, однак аспекти проблемно-тематичного та жанрового контенту є недостатньо вивченими. Журнал “Пізнайко” [9] видається українською мовою, має багате візуальне й змістове наповнення. Видання випускається для різних вікових груп і різними мовами: “Пізнайко від 2 до 6 – журнал для маленьких” (українською); “Пізнайко від 6 – дитячий журнал” (українською); “Познайко – детский журнал” (російською); “Posnauko – kids magazine” (1–4 рік вивчення англійської; англійська/російська).

Видання “Пізнайко від 6” є логічним продовженням улюбленого журналу “Пізнайко від 2 до 6”: тому (на відміну від інших дитячих періодичних видань) теж має рубрикацію. Наприклад, у 2012 р. журнал складався з таких розділів: “Пригоди”, “Читалка”, “Історія”, “Факти”, “Цікавинки”, “Чудасія”, “Світ за очі”, “Пізнавалка”, “Шукалка”, “Posnauko”, “Рекомендую”, “Знай наших!”, “Ігротека” тощо. У 2013 р. традиційними, постійними стали такі рубрики, як: “Читаємо”, “Пізнаємо”, “Підсумуємо”, “Майструємо”, “Знайомимось”, “Тренуємось”, “Posnauko” (вивчення англійської мови), “Граємо” тощо. Ці рубрики є своєрідним “місточком” між виданням “Пізнайко від 2 до 6” та “Пізнайко від 6”: зміст різний, а назви рубрик в обох виданнях – практично однакові.

Про тематику і спрямування цих рубрик говорять їх назви. Тут можна почерпнути енциклопедичні знання про навколишній світ, природні явища, навчитися слідувати за собою, ознайомитися із правилами поведінки й етикету спілкування, взяти участь у різноманітних конкурсах, вікторинах, почитати авторські художні твори (поезію та прозу), отримати інформацію про те, як провести фізичний чи хімічний дослід тощо.

Незважаючи на те, що на кожній сторінці журналу “Пізнайко від 6” є тексти, окремими є рубрики “Читалка” та “Читаємо”, що вміщують твори літературних класиків та сучасних письменників: Марина Дружиніна “Сюрприз” (№ 2 за 2012 р.), “Кросворд із продовженням” (№ 9 за 2012 р.); Тамара Шульга “Оповідання із життя винахідників” (№ 3 від 2012 р.); Валерій і Ната-

ля Лапікури “Великий детектив Мурро” (№ 5–7 від 2012 р.); Людмила Уланова “Про наш ліс” (№ 8 за 2012 р.), “Чашка із секретом” (№ 12 за 2012 р.); Оксана Кротюк “Вишневий дощ” (№ 6 за 2013 р.) та ін. На відміну від інших сторінок журналу (де є короткі повідомлення – 1–2 абзаци, віршики, загадки тощо), у цій рубриці розміщують оповідання на 2–4 сторінки.

На сторінках журналу часто вміщують і переклади художніх творів з різних мов, наприклад: “Шкідливі поради від Григорія Остіна” у перекладі Олександра Ірванця (№ 4 за 2012 р.); Михайло Яснєв “Усе добре”, переклав з російської Івана Андрусяка (№ 5 за 2012 р.); Джанні Родарі “Карусель у Чезенатіко”, переклад з італійської Івана Дзюби (№ 1 за 2013 р.); Гурам Петріашвілі “Сумний клоун”, переклад Станіслава Реп’яха (№ 2 за 2013 р.); Гжеґож Касдепке “Чепурун”, “Заєць-червоновух”, “Калюжа”, переклад з польської Остапа Ножака (№ 4 за 2013 р.); Анне-Катаріна Вестлі “Один гість – велика гостина”, переклад Наталки Іванічук (№ 10 за 2013 р.); Джон Р. Р. Толкін “Дивний постій”, переклад з англійської Олени О’Лір тощо.

Із випуску “Пізнайко від 2 до 6” у випусках “Пізнайко від 6” продовжується рубрика “Роспауко”. Звичайно, завдання стають складнішими, з’являються правила з граматики, стають більшими й тексти для читання англійською, вправи, розмовні теми. Традиційно залишається на цій сторінці й реклама окремого випуску журналу “Rosnauko”, наприклад: “Англоманімо з дитячим журналом “Rosnauko!”” (№ 10 за 2012 р.).

Кожен випуск журналу “Пізнайко від 6” знайомить дітлахів зі світом природи, найчастіше таку інформацію розміщено у рубриці “Цікавинки”, рідше – в рубриках “Факти”, “Чудасія”, “Пізнавалка”. На сторінках цієї рубрики завжди розміщують фотографії тварин (рідше – рослин), про які йдеться у лаконічних повідомленнях. У 2012–2013 рр. у рубриці “Цікавинки” журнал презентував таку інформацію: “Змагання з маскування (паличник; морський дракон; заєць-біляк)” (№ 1 за 2012 р.), “Чи то пташка, чи то фрукт (ківі)” (№ 2 за 2012 р.), “Майстер на всі зуби (бобер)” (№ 3 за 2012 р., рубрика “Факти”), “Танцювала риба з раком (морські істоти)” (№ 12 за 2012 р.), “Диваки” (№ 4 за 2013 р.) тощо. Також діти дізналися про життя орангутангів (№ 4 за 2012 р.), метеликів (№ 5 за 2012 р., рубрика “Факти”), сурікатів (№ 7 за 2012 р.), дятлів (№ 8 за 2012 р., рубрика “Батьківщина”), слонів (№ 9, рубрика “Чудасія”), броненосців (№ 10 за 2012 р., рубрика “Чудасія”), коней і тапірів (№ 11 за 2012 р., рубрики “Пізнавалка” та “Цікавинки”), довгоп’ятів (№ 1 за 2013 р.), левів (№ 2 за 2013 р.), снотів (№ 3 за 2013 р.), про альтанників (№ 5 за 2013 р., рубрика “Факти”), життя рептилій (№ 7 за 2013 р., рубрика “Пізнавалка”), папуг (№ 9 за 2013 р.) тощо.

У рубриці “Історія” подано цікаві відомості з різних галузей науки й техніки. Наприклад, у

№ 5 за 2012 р. розповідається про історію виникнення і розвитку літаючих апаратів; № 7 за 2012 р. – “Славетні мандрівники” (Фернан Магеллан, Джеймс Кук, Васко де Гама, Христофор Колумб); № 8 за 2012 р. – “Стародавній Херсонес”; № 8 за 2013 р. – “Лицарі шаблі та пістоля” (про запорозьких козаків); № 9 за 2013 р. – “Як це було” (про історію виникнення і розвиток письма та друкарства) тощо.

Розділ “Цікавинка” відповідає на безліч запитань допитливих, наприклад: у № 5 за 2012 р. є відповіді на запитання “Чому мильні бульбашки піднімаються догори?”, “Чому бульки переливаються різними кольорами?”, “Чому не можна видути бульку-пірамідку?”; у № 7 за 2012 р. малечі розповідають про екзотичні плоди (і надають мальовані зображення); у № 8 за 2012 р. подано цікаві відомості про “карпатське озерце” – Синевир; у № 6 за 2013 р. розповідають про сучасний комбайн тощо.

У виданні “Пізнайко від 6” (порівняно з виданням “Пізнайко від 2 до 6”) з’являється рубрика-подорож “Світ за очі”, яка розширює кругозір малят, знайомить читачів із далекими країнами й цікавими особливостями життя їхніх мешканців, з історією певних країн, з їхньою культурою, пам’ятками архітектури та мистецтва тощо. Наприклад: “Англія + Шотландія + Уельс = Великобританія” (№ 1 за 2012 р.), “Чао, бамбіно!” – Італія (№ 2 за 2012 р.), “Країна винахідників” – Китай (№ 3 за 2012 р.), “Нотатки кукабарри” – Австралія (№ 4 за 2012 р.), “Рейс Київ – Париж” (№ 5 за 2012 р.), “Аміґос у Мексиці” (№ 7 за 2012 р.), “Курс на Північ” – Норвегія (№ 10 за 2012 р.), “Самбайну, шановні! (самбайну – доброго дня)” – Монголія (№ 11 за 2012 р.), “Індійський манускрипт” (№ 12 за 2012 р.), “Сходинки у небо” – Казахстан, Байконур (№ 1 за 2013 р.), “Сонце! Море! Цирк!” – Монако (№ 2 за 2013 р.), “Goeiemiddag! Ой, добридень!” – Намібія (№ 3 за 2013 р.) тощо.

Кожен випуск видання “Пізнайко від 6” присвячений певній темі, про що заявлено на титульній сторінці, наприклад: “Про шпигунів” (№ 1 за 2012 р.), “Про смаченьке” (№ 2 за 2012 р.), “Ким бути?” (№ 3 за 2012 р.), “Ха-ха-ха! 1 квітня – День сміху” (№ 4 за 2012 р.), “Відомі літаючі об’єкти” (№ 5 за 2012 р.), “На старт! Увага! Руш!” – про спорт (№ 6 за 2012 р.), “Помандруємо?” (№ 7 за 2012 р.), “7 чудес України” (№ 8 за 2012 р.), “3 новим роком! – 1 вересня” (№ 9 за 2012 р.), “Про дозвілля” (№ 10 за 2012 р.), “Про коней” (№ 11 за 2012 р.), “Святкуймо!” – про Новий рік (№ 12 за 2012 р.), “Космічна експедиція” (№ 1 за 2013 р.), “Але-ап!” – про цирк (№ 2 за 2013 р.), “Будьте здорові!” (№ 3 за 2013 р.), “Про дива природи” (№ 4 за 2013 р.) тощо.

У журналі “Пізнайко від 6” з’являється також рубрика “Головоломка” та “Кросворд”, у яких містяться кросворди, ребуси, різноманітні завдання на логіку. Рубрика “Рекомендую” вміщує фотографії іграшок, книг та інших речей для дітей, кадри з мультфільмів, а також лако-

нічні тексти з покликанням на адреси книгарень і магазинів, де можна придбати зображене.

У журналі “Пізнайко від 6” також є великі вкладки (41 см x 54 см) – настільні ігри, наприклад: “Фінальний матч” (№ 6 за 2012 р.), “Упіймай гнома” (№ 10 за 2012 р.), “Пан гудзик” (№ 5 за 2013 р.), “Динозаври” (№ 7 за 2013 р.) тощо.

У журналі “Пізнайко від 6” є комікси, найчастіше вони розміщені в рубриках “Комікс”, “Пригоди”, рідше – “Світ за очі”: № 1 за 2012 р., № 7 за 2012 р., № 8 за 2012 р., № 9 за 2012 р., № 11 за 2012 р., № 1 за 2013 р., № 8 за 2013 р., № 9 за 2013 р., № 12 за 2013 р. тощо.

Багато матеріалів журналу спрямовано на розвиток національної самосвідомості й поваги. Це український продукт, що виховує українських громадян, справжніх патріотів. Журнал ставить перед собою завдання – розвивати сучасну українську мову й постійно реалізує це на власних сторінках.

Редакція веде постійне листування із читачами (наприклад, рубрика “Листування” у № 8 за 2012 р.), у кожному номері проводить різноманітні конкурси, це дає можливість висвітлювати на сторінках питання, що цікавлять дітей, а також розвивати культуру письма в дітей, віру в себе, у дружбу.

Концепція видання, зокрема вибір головного героя, визначає особливості змістового наповнення й художнього оформлення видання. Увага дітей нестійка, тому, щоб привернути її до сюжету, окремого матеріалу й утримувати під час читання, потрібні досить сильні подразники, які активно використовуються в оформленні журналу “Пізнайко”: це колір, ілюстрування, верстка, контраст, ритм елементів композиції, наявність додаткових стимулів (наліпок, подарунків) і, звичайно, цікаві для дітей теми.

Особливістю видання “Пізнайко” є те, що журнал має чіткий поділ на вікові групи (тому вербально-візуальний матеріал відповідає вимогам). Окремо слід зазначити, що видання не позбавлене ознак комерціалізації – виступає дієвим рекламним носієм: рекламується не лише медійна продукція, а й дитячі товари (книги, іграшки, одяг, посуд тощо), причому у виданні “Пізнайко від 6” є для цих потреб окрема рубрика “Рекомендуємо”.

Жанри дитячої періодики становлять особливу систему, відмінну від жанрів журналістики “дорослої”. У журналах для дітей можна знайти лише елементи або фрагменти інтерв’ю, фоторепортажу, фотонарису. Більшу ж частину жанрового контенту займають так звані літературні (художні) малі форми епічних та ліричних жанрів. Жанрів драматургії (наприклад, коротких п’єси, що складаються з одного-двох актів) у журналі “Пізнайко” за 2012–2013 рр. – немає. Жанри дитячої літератури формувалися в процесі її розвитку і пов’язані зі специфікою сприйняття творів дітьми різного віку, однак система жанрів у журналі “Пізнайко від 6” практично не

змінюється. Найчастіше на сторінках видання вміщують такі жанри: у прозі – це авторські (літературні) казки та оповідання, в поезії – вірші, пісні, а також загадки, прислів’я і скоромовки.

Висновки. Отже, журнал “Пізнайко” є міжнародним дитячим виданням пізнавально-ігрового, науково-художнього та розвиваючого характеру. “Пізнайко” – універсальний за змістом: він поєднує в собі декілька основних функцій (виховна, художньо-естетична, інформаційна, когнітивна, культурно-просвітня, освітня, розважальна); містить різноманітний матеріал, який може забезпечити юним читачам цікаве дозвілля: художні твори українських та зарубіжних авторів (кваліфікований переклад українською), пізнавальну, довідкову, енциклопедичну інформацію, інтелектуальні завдання – ребуси, кросворди, загадки. Журнал “Пізнайко від 6” у розважально-ігровій формі допомагає школярам у навчанні: навчальні вправи “приховуються” під загадковими шпигунськими шифрками, захопливими пригодами, карколомними головоломками, великою кількістю цікавих ігор. Разом із головним героєм журналу, борсучком Пізнайком, читачі щомісяця мандрують країнами світу, знайомляться із новинками в технічному та книжковому світі, дізнаються про незвичних тварин. Журнал “Пізнайко” робить дозвілля і виховання дитини максимально заповненим та корисним.

Список використаної літератури

1. Ворона І. Українська дитяча ілюстрація повинна бути оригінальна / І. Ворона // Книжковий клуб. – 1999. – № 21–22. – С. 18–20.
2. Давидченко Т. Структурно-функціональні особливості преси для дітей періоду незалежності України : автореф. дис. ... канд. соц. ком. : спец. 27.00.01 [Електронний ресурс] / Т. Давидченко. – Київ, 2008. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/351272.html>.
3. Давидченко Т. Типологічна класифікація дитячих періодичних видань в Україні [Електронний ресурс] / Т. Давидченко. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2316>.
4. Кіт Н. О. Особливості конструктивно-композиційного вирішення журналу для дошкільників: єдність у різноманітності / Н. О. Кіт // Наукові записки Інституту журналістики. – Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. – Т. 10. – С. 84–88.
5. Круть І. Журнал для дітей: дискурсивні характеристики / І. Круть // Вісник Львівського університету. Серія “Журналістика”. – 2001. – Вип. 34. – С. 136–141.
6. Огар Е. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки : навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / Е. Огар. – Львів : Аз-Арт, 2002. – 160 с.
7. Олійник В. А. Сучасний погляд українського художника-ілюстратора на оформлення дитячої книги (на прикладі творчості Костя Лавра) / В. А. Олійник // Вісник ХДАДМ. – 2011. – № 4. – С. 146–149.

8. Орлик О. Тенденції та розвиток сучасної дитячої періодики (2008–2011) / О. Орлик // Вісник Книжкової палати. – 2011. – № 12. – С. 26–30.
9. “Пізнайко” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://posnayko.com.ua>.
10. Редакторская подготовка изданий : учебник [Электронный ресурс] / С. Антонова, В. Васильев, И. Жарков и др. – Москва : Изд-во МГУП, 2002. – 468 с. – Режим доступа: <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook082/01/>.
11. Юферева О. Дитячий геожурнал як відсутній сегмент вітчизняного медіаринку [Електронний ресурс] / О. Юферева // Медіа, глобалізація, соціальна мімікрія : матеріали Першого наукового інтернет-симпозіуму (1–10 квітня 2014 р., м. Луцьк). – Режим доступу: <http://elne.hol.es/gallery/yfereva.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 30.04.2014.

Вольнец Г. Н. Проблемно-тематический и жанровый контент журнала “Пізнайко від 6”

В статье рассматриваются тематические приоритеты украинского детского периодического издания, определяются его структурно-тематические особенности, а также жанровая специфика.

Ключевые слова: *детское издание, проблемно-тематический контент, жанры детской периодики, СМИ.*

Volynets G. The Problem-Thematic and Genre Content of the “Пізнайко Від 6” (Pisnayko Since 6) Magazine

The article deals with the thematic priorities of the “Пізнайко від 6” (Pisnayko since 6) Ukrainian children’s periodical publication, defines its structural and thematic features, as well as genre specific.

The history of children magazines, of books, of magazine’s and book’s illustrations dates back about three centuries. The advance from cheap book publications of folk stories and abecedaries to luxurious magazines and books created specially for children was run. Contemporary journalism for children and youth is an independent segment of the media’s general system. Unfortunately, for today children publications have to constantly withstand the battle with television, computer and newest information technologies. Today the need to perform the structural and functional analysis of the thematic and genre priorities of the “Пізнайко від 6” (Pisnayko since 6) informative and escapist magazine is occurred, and to define the main methods used by the magazine to capture the modern child’s attention.

The “Пізнайко” (Pisnayko) magazine [9] is published in Ukrainian language, has rich visual and informative content. The printing is issued for the different age groups and in various languages: the “Пізнайко від 2 до 6 – журнал для маленьких” (Pisnayko since 2 to 6 – the magazine for little ones) (in Ukrainian); the “Пізнайко від 6 – дитячий журнал” (Pisnayko since 6 – the children magazine) (in Ukrainian); the “Познайко – детский журнал” (Posnayko – the children magazine) (in Russian); the “Posnayko – kids magazine” (1–4 year of English language learning; in English / in Russian).

The “Пізнайко” (Pisnayko) magazine is an international children publishing of informative and game, science and belles, as well as developmental manner. The “Пізнайко” (Pisnayko) is a universal magazine by its content: it combines several main functions (such as: pedagogic, belles and esthetic, informative, cognitive, cultural and educational, teaching, game); contains various material, which can provide for the young readers an interesting leisure-time activities: fiction books of Ukrainian and foreign authors (qualified translation into Ukrainian language), cognitive, reference and encyclopedic information, intellectual tasks, such as rebus, crosswords, puzzles.

Genres of children periodical publications constitute a specific system, differ from genres of “adult” journalism. In the children magazines only elements or fragments of interview, photo-report, photo-essay can be found. But the most part of the genre content is represented by so called literature (belles) small forms of epic and lyric genres. Genres placed in the publishing pages most often are: in prose they are authors (literature) fairy-tales and stories, in poetry they are rhymes, songs, as well as riddles, proverbs and tongue twisters.

The “Пізнайко від 6” (Pisnayko since 6 magazine) in the entertaining and game form helps pupils in study: educational tasks are “hidden” under the mysterious spy ciphers, exciting adventures, head-spinning puzzles, mountains of interesting games. Together with the main magazine’s character, little Pisnayko badger, every month the readers travelling through world’s countries, acknowledging with novelties in the technical and book world, learning about unusual animals. The “Пізнайко” (Pisnayko) magazine makes child’s leisure-time activities and education maximally filled and useful.

Key words: *children publishing, problem-thematic content, children periodical issues genres, media.*